

ВІДГУК

офіційного опонента Діденка Олександра Васильовича
на дисертаційну роботу **Кисленка Дмитра Петровича**
«Теоретичні і методичні засади професійної підготовки фахівців з
охоронної діяльності та безпеки»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми дисертації обумовлена низкою чинників.

По-перше, досить значною кількістю негативних явищ і процесів, що створюють реальну загрозу безпеці людини й суспільства загалом. Це актуалізує потребу у підготовці фахівців таких спеціальностей, як «Охоронна діяльність та безпека», «Особиста та майнова безпека», «Державна безпека» й ін.

По-друге, недостатнім рівнем професійної підготовки фахівців цих спеціальностей, зокрема щодо володіння ними тактичними прийомами, способами дій для спеціальних охоронних заходів, надійного захисту життя й здоров'я особи, яку охороняють, ранньої діагностики, виявлення та прогнозування чинників ризику, нейтралізації сфер і зон загроз тощо, а також психологічної та правової підготовки. Такий стан справ обумовлює необхідність підвищення рівня знань, умінь і навичок майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

По-третє, результати аналізу стану навчально-методичного забезпечення професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки вказують на те, що в ЗВО спостерігається брак уваги до інтересів і потреб студентів щодо їхнього самовираження, самостійності та інших потреб, що суттєво послаблює навчально-професійну мотивацію, формування чітких громадянських позицій, патріотизму, високої моральності, безпечної поведінки, здоров'язберезувальної культури, людської гідності.

По-четверте, попри наявність дисертаційних робіт, у яких робиться спроба дослідити теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців сектору безпеки і оборони, вони не вирішують важливої наукової проблеми – професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки закладах вищої освіти.

Посилює актуальність теми і низка суперечностей, що їх виявив автор дисертації під час дослідження.

З огляду на це актуальність теми дисертаційної роботи Кисленка Дмитра Петровича «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки», поданої на рецензування, сумнівів не викликає.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтування наукових положень дисертаційного дослідження с

досить переконливими. Дослідження характеризує тривалий період його проведення – упродовж 2013 – 2018 років. Воно проведено з охопленням чотирьох ЗВО України і передбачало реалізацію пошукового, констатувального, формувального й узагальнювального етапів.

До участі в експерименті залучено 925 студентів, 28 викладачів, які готують фахівців спеціальностей 262 «Правоохоронна діяльність», 256 «Національна безпека», 251 «Державна безпека» у Національній академії внутрішніх справ; Харківському національному університеті внутрішніх справ; Національному університеті державної фіскальної служби України; Інституті Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Наукова цінність дисертаційного дослідження Кисленка Д. П. зумовлена перш за все тим, що в роботі вперше обґрунтовано концепцію, розроблено відповідну систему та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

Значимість роботи посилює і те, що її виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Освітньо-науковий проект як форма організації освітнього процесу та самостійної роботи студентів» (ДР № 19КФ041-05), «Теорія і методи розробки інтелектуальних інформаційних технологій та систем» (ДР № 0116U006378), «Розвиток педагогічної освіти в класичних університетах» (ДР № 0119U000607), Хмельницького національного університету «Психолого-педагогічна система становлення особистості фахівця» (ДР № 0114U005266).

Відповідно до теми дисертації Кисленко Д. П. правильно сформулював науковий апарат дослідження, застосував адекватні завданням методи наукового пошуку, що дало можливість успішно досягти поставленої мети. Заслугує на позитивну оцінку докладна й ретельна характеристика вимог нормативно-правових документів щодо організації професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, структури професійної компетентності майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки та стан її сформованості. Автор також подав характеристику інформаційного забезпечення професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, а також особливості професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки в зарубіжному досвіді.

Логіка викладу теоретичного та експериментально-дослідного матеріалу відповідає темі дисертаційного дослідження, його об'єкту, предмету, меті, гіпотезі та дозволяє належним чином висвітлити перебіг виконання завдань дослідно-експериментальної роботи.

3. Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Дисертант одержав такі наукові результати:

уперше обґрунтовано концепцію професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, що охоплює методологічний, теоретичний, методичний концепти;

розроблено систему професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, що складається із взаємопов'язаних підсистем (цільова, теоретико-методологічна, змістово-технологічна, діагностично-результативна);

теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки;

запропоновано структуру професійної компетентності фахівців з охоронної діяльності та безпеки (мотиваційний, когнітивний, операційний, особистісний компоненти);

удосконалено зміст фахової підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки, а також діагностичний інструментарій (методи оцінювання); критерії сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інформаційний, діяльнісно-результативний, емоційно-вольовий);

подальшого розвитку й конкретизації набули: змістове наповнення ключових понять «безпека», «охоронна діяльність», «професійна підготовка фахівця з охоронної діяльності та безпеки»; педагогічний інструментарій (технології, форми, методи, засоби навчання); уявлення про особливості професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки в зарубіжному досвіді.

Крім того, інтерес представляють й інші аспекти дисертаційного дослідження, зокрема узагальнення зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання. Дисертаційна робота Кисленка Д. П. має також вагомим практичне значення, яке полягає в тому, що одержані результати дослідження достатньо обґрунтовані, пройшли апробацію та готові до впровадження в систему професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки у ЗВО.

Автор розробив та впровадив навчально-методичне забезпечення для вдосконалення професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, зокрема навчальні та навчально-методичні посібники: «Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності», «Методика професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності до використання інформаційних технологій», «Специфіка і зміст підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності», «Гирьовий спорт у вищих навчальних

зкладах», «Попередження травматизму на заняттях з фізичної підготовки», «Взаємодія працівників міліції при застосуванні заходів фізичного впливу». Автор також розробив методичні рекомендації «Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка»; програми навчальних дисциплін загальної та професійної підготовки, де передбачено поглиблене опанування змісту фахової підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки на засадах інтеграції вогневого, тактичного, психологічного, правового складників; конспекти лекцій, плани практичних занять).

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях.

Для розв'язання поставлених завдань автор опрацював 690 джерел, з них 46 – іноземними мовами. Усі наукові положення, висновки і результати дисертаційного дослідження висвітлено в 66 наукових та навчально-методичних працях. Серед них: 1 монографія, 3 навчальні посібники, 26 статей у наукових фахових виданнях України та в іноземних наукових періодичних виданнях (з них 9 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, зокрема 2 у «Scopus»), 35 статей у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій, 1 методичні рекомендації. Отже, дисертант виконав вимоги Міністерства освіти і науки України щодо опублікування результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

6. Відповідність структури та змісту дисертації вимогам щодо докторських дисертацій.

Структура дисертаційного дослідження Кисленка Д. П. зумовлена метою і завданнями, логіка виконання яких визначає зміст дисертації.

У першому розділі автор обґрунтував зміст ключових понять дослідження, представив характеристику нормативно-правового регулювання професійної діяльності й підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, з'ясував особливості професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки в зарубіжному досвіді, опрацював стан порушеної проблеми в педагогічній теорії.

У другому розділі дисертант представив авторську концепцію професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, окреслив напрями вдосконалення професійної підготовки в умовах сучасних викликів, схарактеризував її інформаційне забезпечення, визначив структуру, критерії та показники сформованості професійної компетентності.

Третій розділ присвячено обґрунтуванню організаційно-педагогічних умов професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, висвітленню шляхів реалізації цих умов. Автор також розробив систему професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

У четвертому розділі дисертант представив програму і методику дослідницько-експериментальної роботи, організацію, хід і результати констатувального й формувального етапів експерименту, узагальнив одержані результати.

Підсумки дисертаційного дослідження відображено у загальних висновках, які корелюють з висновками до кожного з розділів і відображають досягнення мети й завдань дослідження та є достовірними.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Високо оцінюючи результати дослідження Кисленка Д. П., доцільно висловити окремі міркування, що виникли в процесі рецензування дисертації та вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. Одним із важливих аспектів дисертаційної роботи є дослідження особливостей професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки закордоном. З урахуванням результатів дослідження автор робить висновок, що для вдосконалення професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, підвищення її якості відповідно до прогресивних світових тенденцій доцільно застосовувати досвід європейських країн, зокрема Республіки Польща й Чехії. Проте цей висновок варто було аргументувати наведенням узагальнених результатів порівняльного аналізу за певними індикаторами, що відображають ключові аспекти змісту, форм, методів і засобів підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

2. Автор досить чітко і логічно сформулював завдання дослідження, відповідно до яких передбачено представити характеристику структури професійної компетентності майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки, визначити критерії, показники й рівні її сформованості, а потім розробити й теоретично аргументувати концепцію професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки. Проте у тексті дисертації в другому розділі логіка реалізації цих завдань дещо порушена. Обґрунтування концепції було би більш переконливим, якби автор спочатку навів проблеми, що мають місце на практиці в процесі професійної підготовки, представив результати аналізу сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки з урахуванням визначеного діагностичного апарату.

3. Результати системного аналізу проблеми професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки на теоретико-методологічному й методичному рівнях дозволили автору зробити висновок про наявність низки суперечностей, що негативно впливають на якість підготовки цих фахівців у ЗВО. З огляду на це потребує пояснення, чи вдалося автору розв'язати ці суперечності під час дослідно-експериментальної роботи, оскільки у висновках автор на цей аспект

увагу на акцентує.

4. У другому розділі дисертації автор представляє методологічний рівень авторської концепції, який передбачає використання компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, системного, аксіологічного, інтегративного підходів, а також дотриманням загальнопедагогічних та специфічних принципів навчання. У якості рекомендації можна висловити побажання про необхідність більш переконливої аргументації щодо того, чому саме ці методологічні підходи та принципи вирішено використати у концепції.

5. Представлений на сторінках автореферату і дисертації рисунок системи професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки сприяє наочному уявленню про авторський задум. Можна лише висловити рекомендацію щодо доцільності включення до структури цієї системи об'єктів і суб'єктів освітнього процесу, принципів забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки у процесі професійної підготовки, а також особливостей і технології моніторингу якості освіти.

6. У третьому розділі дисертації автор представляє організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, які є змістовим ядром розробленої системи професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки. З логіки дисертаційної роботи не зовсім зрозуміло те, як саме автор визначив ці умови: на основі теоретичного аналізу наукових джерел, освітніх стандартів, змісту професійної підготовки чи емпіричного досвіду?

Утім зазначені зауваження, рекомендації і побажання не критичні й принципові. Загалом вони не впливають на об'єктивно високу оцінку дисертаційної роботи Кисленка Дмитра Петровича «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки».

8. Висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертація Кисленка Дмитра Петровича «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки» є самостійним завершеним науковим дослідженням актуальної проблеми.

2. Усі положення дисертації науково обґрунтовані, мають характер наукової новизни, а достовірність і вірогідність висновків забезпечені під час дослідження.

3. Поставлена автором мета, сформульовані завдання дослідження розв'язані. Всі положення, що винесені на захист, теоретично обґрунтовані, їх зміст викладено в основних висновках до дисертації. Висновки і рекомендації у дисертації сформульовано виважено і переконливо.

4. Дисертаційне дослідження має практичне значення, що підтверджується використанням отриманих результатів в освітньому процесі Харківського національного університету внутрішніх справ (від 28.11.2018 р.); Національної

7
академії внутрішніх справ м. Києва (від 19.12.2018 р.); Національного університету державної фіскальної служби України м. Ірпеня (№ 3368/91-91-01-23 від 21.12.2018 р.); Львівської академії Національного авіаційного університету м. Кропивницького (№ 04/2-189 від 20.03.2019 р.); Академії «IUSPOL» м. Границе, Чехія (№ PolAkHus 001/2018); Європейського інституту післядипломної освіти м. Подгайська, Словаччина (№ 37 від 07.09.2018 р.); Управління поліції охорони м. Києва (довідка № 03/13/1-79 від 06.02.2019 р.).

5. Структура дисертації та зміст відповідають чинним вимогам до докторських дисертацій. Назва роботи відповідає її меті, змісту теоретичної частини та експериментального дослідження. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертаційної роботи.

Отже, дисертація Кисленка Дмитра Петровича «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки» є завершеною науковою працею, що має теоретичне й практичне значення для теорії і методики професійної освіти і відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

головний науковий співробітник

науково-дослідного відділу Національної академії

Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

доктор педагогічних наук, професор Олександр ДІДЕНКО

Підпис Олександра ДІДЕНКА засвідчую:

начальник відділення контролю та документального забезпечення

Національної академії Державної прикордонної служби України

імені Богдана Хмельницького

підполковник

 Ірина ЖИЛКІНА

«5» грудня 2019 р.

арпатський національний

університет ім. Василя Стуса

030218/145

08

19